

Vznik z „ničeho“

Podle Diogéna Laertského učil Démokritos toto: „ Počátky všeho jsou atomy a prázdný prostor, všechno ostatní je domněnka. Světů je neomezené množství, vznikají a zanikají. Nic nevzniká z ničeho a nezaniká v nic. Atomy jsou ...“ (4291, str. 68.). Z toho je zřejmá jedna důležitá okolnost: řeční atomisté vlastně popřeli vše, co nám přináší naše smysly a naše každodenní zkušenost. Zvířata, stromy, lesy, řeky atd. jsou pouhým zdáním, je to pouhá rozmanitá agregace atomů. Ty agregace se však nejen mění, ale jejich změny se zdají zachovávat určitý řád či spíše rozmanité jednotlivé, ale určité „řády“. Nejde o pouhé nahodilosti (jak si atomisté představovali, totiž že atomy padají shora dolů, mají však na sobě různé výčnělky, kterými o sebe zachycují a vytvářejí tak jakési shluky); můžeme legitimně trvat na tom, že tyto formy „řádů“ jsou rovněž pouhým zdáním? A jsou-li tou poslední resp. základní skutečností právě jen ony „atomy a prázdno“ (a pomejme v této chvíli to, že i to padání „shora dolů“ je přece také „skutečné“ a že musí být jaksi „připočteno“ k tomu „základu“), pak je zřejmé, že jakýkoli náznak „řádu“, který se projeví v tom „padání“, musí být pokládán nejen za rovněž „skutečný“, ale zejména za něco „nového“, co tu dosud nebylo. A každý pokus, vyložit vznik tohoto „nového“, totiž onoho řádu či pořádku, který se udržuje, tj. který nemůže být jen nahodilým úkazem, jen z atomů (neměnných) a z prázdna (tedy z něčeho „nejsoucím“), je prostě nesmyslný – leda že bychom atomy přestali považovat za neproměnné, a dále že bychom prázdno přestali považovat za striktně vzato „nicotu“, nýbrž za „skutečné“ v jiném smyslu, než v jakém jsou skutečné ony atomy. Ovšem dnes je stav fyziky jako exaktní přírodní vědy takový, že můžeme najisto počítat s tím, že atomy jsou schopny na sebe reagovat i jinak než „mechanickým“ způsobem, a zejména a že atomy mají vnitřní strukturu, že ani jejich jádra nejsou uvnitř homogenní, a to ani pokud jde o subjaderné částice. Vedle toho současná fyzika počítá s energetickými kvanty, přičemž tato kvanta se aspoň někdy chovají jako vlny, tedy jako něco, co se děje, jako události. A tady všude je třeba vidět závažný problém: „existuje“ něco takového jako „fyzická“ událost (něco jako Whiteheadova „actual event“), která má skutečně svůj počátek a svůj průběh i svůj konec? Pokud ani, a pokud nahlédneme, že tento počátek nemůže být následkem čehokoli předcházejícího (tak, že by byl jen pokračováním nějakého již staršího dění), musíme připustit, že skutečné počátky „pravých“ událostí musí nutně „vznikat“ z ničeho, a že teprve poté mohou začít reagovat na jiné události a eventuálně takové jiné události zapojovat do výkonu svého vlastního dění (a tak umožnit i to, že po vlastním konci tyto odjinud zapojené události tento jejich konec přežijí a budou trvat nebo se dít i nadále jako jakési „relikty“ (ovšem posuzováno relativně k oné super-události, které je na čas „angažovala“ pro své výkony).

(Písek, 080507-3.)